

BUDA-PESTA

28 Dec. st. v.

9 Jan. st. n.

Va esi dumineco'a.

Redact.: strad'a Havas nr.1.

Nr. 52.

Anulu XI.

1875.

Pretiuulu pe unu anu 10 fl.

Pentru Romani'a 2 galbeni.

Literatur'a romana in 1875.

Éta santemu la finea anului!

In aceste zile fia-care comerciantu, fia-care omu ce duce unu registru óre-care, face bilantiulu anului trecut, sè védia ce a câstí-gatu in acel'a?

Cronicari ai presei romane, sè facemu dara si noi bilantiulu literarutei nóstre din anulu trecut, cá sè vedemu ce sporiu amu facutu si ce avemu?

*

Sè incepemu la *poesia*!

In loculu primu se cade sè inregistràmú poesile laureatului nostru poetu Vasilie Alexandri, aparute asta-véra cá a dóu'a seria a opereloru sale complete, edate de zelosulu librariu Socecu et comp. din Bucuresci. Acésta colectiune, impartíta in trei tomuri, cuprinde tóte poesile originale, atátu de frumóse si dulci, ale dlui V. Alesandri. Ele forméza fal'a, decórea, ilustratiunea literaturei romane. De aceea n'ar trebui sè lipsésca din casele i bibliotecile romanesci.

Dupa acésta colectiune pretiosa, trebuie sè insiràmú traducerea in versuri a dóue piese classice, a drameloru „Fhedra“ de Racine si „Athalia“ de Corneille, esecutata de distintulu nostru poetu G. Sionu. Literatur'a nóstra dramatica e fórté saraca. De aceea salutàmú

cu bucuria intreprinderea dlui Sionu, care vine a ni traduce piesele classice straine, si inca in versuri frumóse. Dsa a mai tradusu si alte piese, dar acele inca nu s'au publicatu.

Dlu G. Caragiani, profesoru de istori'a literaturei elene la facultatea de litere din Iasi, inca ni-a datu in traducere romanésca câteva poeme clasice. Dar fiindu cá dsa nu este poetu, nu le-a tradusu in versuri, ci in prosa. Aceste poeme sunt „Iliad'a“ si „Odysse'a“ lui Omer, precum si „Bathrachomyomachia.“ Traducatorulu le-a insotítu totu odata cu istori'a poemeloru omerice si cu tóte cunoscintiele mithologice, geografice etc. necesarie pentru complet'a lorú intielegere.

Avemú sè inregistràmú si dóue poeme originale: „Romaní'a si Mihaiu Vitézulu“ de Gr. P. Serrurie, si „Gloríile Romaniloru. Mihaiu Vitézulu“, — de Alesandru Pelimonu. Ambele s'au publicatu la Bucuresci.

Dlu N. T. Orasianu a publicatu operile sale complete, sub titlulu „Opere satirice,“ asemenea la Bucuresci.

Poesí'a nóstra poporala inca se represintă prin zelosulu adunatoriu, dlu Simeonu Fl. Marianu, carele publicà alu doile tomu din colectiunea sa de poesíi poporale. Acestu tomu e intitulatu „Doine si hore,“ si cuprinde 193

doine si 60 hore, din Bucovina. Pecatu, cà dlu publicatoriu — in acestu tomu — a facutu unele corectiuni si inovatiuni nepotrivate cu limb'a poporului romanu. Cartea a aparutu la Cernauti.

Poes'fa religiósã inca si-a gasitu adeptii sei. In loculu primu trebue sè amintimu, pe neobositulu nostru barbatu de litere, dlu At. M. Marienescu, carele in studfile sale mitologice a descoperitu, cà cantele pe cari copiii de la sate le canta la Craciunu, sunt nepotrivate si false, a publicatu la Oravitia o carticica intitulata: „Séu'a Maghiloru“ séu „Cantece la nascerea Domnului Isusu Christosu.“

Alu doile opu nou in ramulu acest'a a aparutu la Bucuresci, sub titlulu urmatoriu: „Colindele Craciunului si ale Pasciloru“ séu „Productiuni si cantece la nascerea si inviarea Domnului nostru Isusu Cristosu“, la care s'a adausu si colacaritul séu vornicitulu usitatu la nunti, precum si câte-va canturi, ce se canta la més'a nuntii adunate, — indreptate si intocmite de Petru Banla.

La Brasiovu in editur'a dloru Frank si Dressnandt, a aparutu: „Cantece de Irodi la nascerea Domnului“, impreunate cu câte-va cantãri nationale, — editiunea a dóu'a, ceea ce dovedesce, cà acestu genu e bine primitu de catra publiculu romanescu.

*

Trecêndu la *novele si romanuri*, avemu sè insirãmu mai antãiu romanulu „Scarlatu“, de I. C. Fundescu; unu tomu, bine si frumosu scrisu, care a aparutu la Bucuresci.

Dlu Florantinu a publicatu la Iasi unu romanu originalu, intitulatu „Romeo“, dar noi nu l'amu vediutu.

Tomulu alu treile din romanulu „Sclavulu Amorului“, de subscrisulu, inca a aparutu in decursulu acestui anu. Prin acestu tomu opulu se completéza.

Dlu Gr. H. Grandea a scosu de sub tipariu la Bucuresci a patr'a editiune din romanulu seu intr'unu volumu „Fulga.“

Fecundulu nostru novelistu, dlu N. D. Popescu, a publicatu in o carte separata, la Bucuresci, novel'a istorica „Jancu Jianulu“, capitanulu de haiduci.

Totu acolo dlu Vasiliu Gr. Popu a datu la lumina „Eufrosina“ séu „Virtutea unei femei“, novela istorica.

Dlu G. Dimitropolu a tiparitu la Bucuresci naratiunea: „Batist'a Alba.“

Dóra aice putemu sè insirãmu si explicarea

fabuleloru lui Fedru, facuta de professorulu C. S. Stoiiescu in Bucuresci, in usulu classelor de giosu ale gimnasielor.

*

Literatur'a nóstra dramatica s'a inavutitu cu colectiunea completa a scrieriloru teatrale de Vasilie Alesandri. Acésta colectiune forméza seri'a prima din „operile complete“, ale autorului, aparute la Socecu et comp. in Bucuresci. Ea contine totu ce Alesandri a scrisu pentru teatrulu romanu: cantionete, scenete, operete, vodviluri, comedii si drame. Ocupa, mai alesu din punctu de vedere istoricu, loculu primu in literatur'a nóstra.

Celelalte publicatiuni de acestu genu literariu sunt urmatóriele:

„Fét'a lui chir Trónca“, comediã in unu actu, publicata la Bucuresci, de Myler.

„Ceru cuventulu“, revista umoristica, in 7 tablouri, jocata de trup'a lui Millo in teatrulu celu mare din Bucuresci.

„Radu Besarabu“, drama in patru acte, represintata de trup'a dlui Pascaly, in teatrulu-circu totu acolo.

„Rapirea Bucovinei“, drama nationala, compusa de mai multi autori dramatici din capital'a Romaniei.

„Radu III celu frumosu“, drama istorica in 5 acte, de G. Bengescu, si tiparita la Iasi.

Dlu Pantazi Ghica a scrisu dóue cantionóue: „Artistulu cantaretiu“, si „Closc'a cu pui“, — ambele fure represintate de dlu D. Ionescu, in o cafenea de petreceri in Bucuresci.

*

Scrierile despre *estetica si istoria literaria* se marginescu in urmatóriele:

Dlu Florantinu a publicatu la Iasi o lucrare, intitulata „Estetica“.

Dlu Vas. Gr. Popu a publicatu la Bucuresci urmatoriulu opu: „Conspectu a supra literaturai romane si crititoriloru ei, de la inceputu si pana adi.“

Éra dlu George Popescu a scosu de sub tipariu totu acolo acésta brosiura: „Dimitriu Bolintineanu, viéti'a si operile sale“.

*

Operile istorice inse au fostu mai numeróse.

In loculu primu amintimu tomulu alu treile din „Cronicele Romaniei“, edate de dlu Mihaiu Cogalniceanu.

Pr. Ssa parintele Melchisedecu, invetiãtulu episcopu alu Dunarii-de-josu, continuã preciósele sale lucrãri istorice si religióse; in

anulu acest'a publicà a d'ou'a parte din „Chronic'a Urbei Romanu“, dupa documinte inedite, din tíera si straine.

Dlu Bonifaciu Florescu a publicatu la Bucuresci cursulu de „Istoria eritica moderna“, predatu de dinsulu la facultatea de litere din Bucuresci.

Dlu Massimu Popu, professoru la gimnasiulu din Naseudu, a scosu de sub tipariu la Budapesta urmatóri'a carte: „Activitatea vicariloru foranei episcopesci gr. c. din districtulu Naseudului, de la infiintiarea Vicariatului pana la vicariulu A'nchedimu Popu, descrisa de Macedonu Popu, fostu prepositu capitulului de Gherla.

Dlu Ionu C. Lerescu a publicatu la Bucuresci unu opu interessantu si intitulatu „Istori'a casei Austriei, urmata de politic'a Austriei in Romani'a“.

Afara de aceste mai notàm u unele carti scolastice: „Istori'a patriei“ de I. M. Moldovanu in Blasiu, editiunea a d'ou'a; „Estractu din istori'a Romaniloru“, de B. Dragonescu, Ploesci, editiunea a d'ou'a; Elemente de istori'a Romaniloru“, de G. Chrisoscoleo, institutoru in Romani'a.

Filolog'ia, lexicograf'ia si scrierile despre limba, au produsu in acestu anu urmatóriele opere:

„Principie de filolog'ia comparata arioeuropea“, cuprindiendu grupurile indo-perso-tracice, greco-italo, celtico si letto-slavo-germanicu, cu aplicatiune la istori'a limbei romane, — cursu tinutu la facultatea de litere si filosof'ia din Bucuresci, de dlu B. P. Hasdeu. Opera de cea mai innalta importantia in literatur'a romana! Durere! — inse cà n'a aparutu completu.

„O noua incercare de solutiune a problemului ortograficu“, de dlu G. L. Frolo, in Bucuresci.

Din „Dictionariulu limbei romane“ compusu de societatea academica romana inca au aparutu mai multe brosiure. Despre valórea acestoru lucràri domnesce mare divergintia de pareri in inteliginti'a romana.

Totu aci putemu notá, inceputulu de dictionariu alu dlui Fridericu Damé, intitulatu: „Noulu dictionariu romano-francesu“, din care inca nu primiramu decâtu brosiur'a prima. A aparutu la Bucuresci.

Totu acolo s'a inceputu publicarea in fascicule a unui dictionariu de specialitate: „Dictionariulu limbei medicale romane, com-

pusu de dnii Fridericu Damé si C. N. Chabudianu.

Inca dóue opere pentru scolari: „Retoric'a de dlu D. Gusti, in Iasi, a d'ou'a editiune, „Limb'a materna“ in institutele pedagogice si clasele poporale, de dr. Ilarianu Puscariu in Sibíiu, — „Sintacs'a propositiunii“, cursu elementariu de limb'a materna, de I. T. Romanescu, la Bucuresci, si „Stilistic'a limbei romane“, de Iosifu Tempea in Lugosiu, — si altele nu mai avemu de inregistratu pe acestu terenu.

*

Sciinti'a *economiei nationale* fu cultivata de urmatorii:

Dlu P. S. Aurelianu, eminintele nostru economistu, a datu la lumina in Bucuresci urmatóri'a carte fórte interesanta: „Econom'ia nationala. Tíer'a nóstra. Schitie economice a supra Romaniei.“

Dlu M. M. Draghiceanu a publicatu la Bucuresci: „Studii a supra salineloru romane“, din punctu de vedere geologicu, tehnicu si economicu.

Dlu Ionu Ghica a continuatu si in anulu acest'a pré instructivele sale „Convorbiri economice.“ A aparutu brosiur'a a siesca, la Iasi.

*

Sciinti'a juridica s'a inavutitu numai cu una carte noua. Éta totu ce s'a facutu:

Dlu Ioanu M. Bujoreanu a tiparitu la Bucuresci „unu apendice“ la colectiunea sa de „Legiuirile Romaniei.“ In acestu apendice sunt trecute legiuirile promulgate de la 1 januarie 1871 si pana la 1 jan. 1875, plus pravil'a lui Ypsilant V. V. Asemene s'a alaturatu si o alta tabla generala alfabetica, in care sunt trecute numai legiuirile astadi in vigóre.

*

Aritmetic'a s'a represintatu prin urmatóriele carti scolastice: „Cursu aritmeticu comerci- alu“, de Constantinu Costisianu, in Bucuresci; „Aritmetic'a elementaria“ de N. Crapeleanu, editiunea a trei'a, Ploesci; si „Sistemulu metricu“ de Basiliu Petri, in Sibíiu.

*

Literatur'a bisericésca s'a sporitu cu urmátóriele lucràri: „Anghir'a crestina“, cuventàri funebrele, de T. N. Gheaja in Gherla: „Cuventàri bisericesci“ de Iosifu Ardeleanu in Chitighaza; „Meditatiuni spirituale“, traduse de I. Velceanu, in Sibíiu; „Lumin'a Credintiei“, carte de rugatiuni, de Vancu in Portelecu, a d'ou'a editiune.

*

Pentru económe inca a aparutu o carte, si a nume „Cea mai nóua carte de bucate a bucataríei romane, franceze, germane si magiare“, de I. C. Hentiescu in Brasiovu.

*

Sè ne întócemu acuma la **diuaristica!**

Dincóce de Carpati au aparutu urmatóriele diuarie:

I. *Polítice*: 1) „Gazet'a Transilvaniei“, la Brasiovu, de dóue ori in septemana, redactoru Iacobu Muresianu; 2) „Telegrafulu Romanu“, la Sibíiu, de dóue ori in septemana, redactoru Nicolae Cristea; 3) „Albin'a“, in Budapesta, de dóue ori si in urma odata pe septemana, redactoru si editoru Vincentiu Babesiu; 4) „Federatiunea“, in Budapesta, odata in septemana, ér in dóue luni neaparendu nici odata; proprietariu, redactoru si editoru Alesandru Romanu; 5) „Orientulu Latinu“, la Brasiovu, de dóue ori in septemana, proprietariu si editoru Arone Densusianu, redactoru T. Francu. A incetatu la 1 octomvre.

II. *Literarie*: 1) „Familia“ in Budapesta, in tóta septeman'a odata; proprietariu, redactoru si editoru subscrisulu; 2) „Transilvania“, fói'a Asociatiunii transilvane, apare la Brasiovu, redactoru Georgie Baritiu.

III. *Bisericesci si scolarie*: 1) „Lumin'a“, organulu oficialu alu diecesei Aradane, a aparutu de dóue ori in septemana in Aradu, redactoru V. Mangra. A incetatu in decursulu anului; 2) „Predicatorulu Sateanului Romanu“, in brosiure lunarie, la inceputu la Desiu, apoi la Gherla, — dimpreuna cu suplementulu seu „Foiti'a“ pentru cestuni bisericesci si scolarie; proprietariu, redactoru si editoru Nicolae Fekete Negrutiu; 3) „Scól'a“, la Gherla, odata pe septemana, redactoru Alesandru Mica. A aparutu la 1 octomvre.

IV. *Umoristice*: 1) „Gur'a Satului“, in Aradu, odata in septemana; proprietariu, redactoru si editoru M. B. Stanescu; 2) „Pricoliciulu“, la Timisióra, odata in septemana, redactoru Paulu Rotaru. A incetatu la 1 oct.; 3) „Cocosiu Rosiu“, la Brasiovu, odata in septemana, redactoru si editoru Iosifu Puscaru.

V. *Poporale*: „Siedietórea“, la Budapesta, odata in luna; proprietariu, redactoru si editoru Iosifu Vulcanu.

*

Dincolo de Carpati.

I. *Polítice*: 1) Monitorulu Romaniei; 2) „Romanulu“, redactoru Emiliu Costinescu; 3) „Presa“, 4) „Telegrafulu“ primu-redactoru I. C. Fundescu; 5) Curierulu Bucuresciloru“, re-

dactoru Gr. H. Grandea, — tóte aceste aparu la Bucuresci in fia-care di de lucru; 6) „Ale-gatorulu Liberu“, la Bucuresci, de trei ori in septemana; 7) „Trompet'a Carpatiloru“, la Bucuresci, odata in septemana, directoru Cesaru Boliacu; 8) „Aperatorulu Legii“, la Iasi, de dóue ori in septemana; 9) „Vocea Covurluiului“, la Galati, de dóue ori in septemana, directoru G. Baronzi; 10) „Reform'a“, la Bucuresci, odata in septemana, redactoru I. G. Valentineanu; 11) „Vocea Prahovei“, la Ploesci, odata in septemana, redactoru Constantinu I. Jennescu; 12) „Curierulu de Iasi“, de trei ori in o septemana; 13) „Curierulu“, fói'a interesselor generale, la Iasi, de dóue ori in septemana; 14) Curierulu Besarabiei“, la Ismailu, odata in septemana, redactoru V. Poreanu; 15) „Albin'a Vasluiului“, odata in o septemana; 16) „Libertatea“, la Braila, odata in septemana; 17) „Vocea Tierii“, la Iasi odata pe septemana; 18) „Corespundinti'a Provinciala“, la Pétra, odata pe septemana; 19) „Fiulu Romaniei“, la Bucuresci, odata in septemana; 20) „Poporulu“, la Bucuresci, odata in septemana, redactoru N. Besarabescu.

II. *Literarie*: 1) „Convorbiri literarie“, la Iasi, in brosiure lunarie, redactoru Iacobu Negruzzi; 2) „Revist'a Contimporana“, la Bucuresci, in brosiure lunarie, sub redactiunea unui comitetu; 3) „Column'a lui Traianu“, la Bucuresci, de dóue ori in luna, redactoru B. P. Hasdeu; n'au aparutu decâtu câte-va numere; 4) „Revist'a Junimei“, la Bucuresci, in brosiure lunarie; 5) „Albin'a Pindului“, la Craiova, de dóue ori in luna, re'actoru Gr. H. Grandea, — numai câte-va numere au aparutu; 6) „Fói'a Familiei“, la Iasi, de dóue ori in luna, redactoru Florantinu; 7) „Auror'a“ odata in septemana, la Râmniculu-Seratu, redactrice Eufrosina C. Homoriceanu; 8) „Buciumulu Romanu“, la Iasi, revista lunaria, editoru T. Codrescu. Dintre aparitiunile din acestu genu mai inregistràm urmatóriele: 9) „Omulu si natur'a“, fóia científica si practica, edata in Cahulu, de dóue ori in luna; 10) „Acer'a Romana“, la Bucuresci, revista lunaria, redactori A. Draghicescu si Dimitrie Constantinescu; 11) „Lucéferulu Romaniei“, la Bucuresci, de dóue ori in luna, redactori I. R. si D. C. Aceste din urma indata au si incetatu.

III. *Diuariele de specialitate*: 1) „Revist'a científica“, la Bucuresci, odata in luna, ocupandu-se mai alesu cu sciintiele naturale si economice, redactoru S. P. Aurelianu; 2) „Bi-

seric'a ortodoxa romana", la Bucuresti, odata in luna, sub redactiunea parintelui episcopu Ghenadie; 3) „Romania medicala“, redactata la Bucuresti de o asociatiune numeroasa de doctori in medicina; 4) „Revista Pedagogica“, la Bucuresti, de doue ori in luna, redactrita Maria Cassabianu; 5) „Dreptulu“, foia juridica, apare la Bucuresti; 6) „Isvorulu temduirii“, odata in luna, la Bucuresti, redactoru G. H. Gaudy. A si incetatu.

*

In fine trebue se inregistramu si *calindarele* aparute in anulu acest'a pentru anulu viftoriu: La Bucuresti, in editur'a librariet Socecu et Comp. au aparutu urmatoriele: Calindarul pentru toti, Calindarul amasantu si Calindarul Basmeloru, — totu la Bucuresti au aparutu: Calindarul Telegrafului, Calindarul Progressului, Calindarul Curierului, — era la Cernauti Calindarul edatu si in anulu acesta de societatea pentru literatur'a si cultur'a poporului romanu din Bucovina.

*

Éta tote productele literaturiei romane in anulu 1875! Scimu pre bine, ca datele aceste nu sunt complete; unele opere si diuarie, mai alesu din *Romania*, nu se afla insemnate in acestu conspectu, — caci numai pe acele le-amu pututu inregistra, cari seu ni s'au transmisu, ori seu anuniatu prin alte diuarie.

E bine, amu insemnatu acele, despre cari amu avutu cunoscintia. Altii se suplinesca, si noi vomu intregi bucuosu aceste notitie!

Iosifu Vulcanu.

—•••••

M a r i ó r ' a .

— „Dragulu dulce-alu vietii mele
La oste s'a dusu,
Si de-atuncea, soare, stele,
Tote au apusu!

Man'a mea l'a lui plecare
Calu-i a nfrénatu.
Si ntr'o dulce sarutare
Inim'a mi-a datu.“

Astfelu canta Mariór'a
Dup' alu ei iubitu,
Si pe fatia-i lacrimiór'a
Dulce a nfloritu.

Inse éta ca sosescu
Mandrulu ei amoru,

Si in nóptea ce domnesce
Spune alu seu doru.

— „In campia sangerosa,
Fratii mi-am lasatu,
Si la tine-a mea frumoasa,
Éta c'am sburatu.

Cà-ci vedi tu, o dulce nume,
Angeru ce iubescu!
Fara tine n'asta lume
Nu potu se traescu.“

— „Ce dici tu, o neferice,
Mandrulu meu iubitu!
Asia dar eu tu-ti voiu dice:
Bine ai venitu!

Dar de nu poti fara mine
In lume-a trai;
La batae eu cu tine.
Haide, voiu veni!“

Amendoi pe cai s'arunca
Si prin nópte sboru,
Si trecendu prin verdea lunca
Canta cu amoru:

— „Déca nu poti fara mine
In lume-a trai,
Pentru tiéra eu cu tine
Dulce voiu muri.“

D. Bolintineanu.

Flori ofilite.

— Noveleta. —
(Fine.)

„Déca mai tni la onóre, déca mai scfi pretiu onórea si numele unei feciore, déca mai poti avé pietate fatia de durerile unei copile atátu de amaru sedusa — dorescu se nu te mai vedu, si se nu me mai vedi in tota vietia.“

Emilu ceti epistol'a, apoi cadiu ca lesinatu.

S'a ascunsu de lume, si-a ascunsu lacrimelut si a cugetatu totu ce pote unu omu in starea lui.

Intr unu tardiu a esitu era. Voiá a face pasi se si esplice caus'a acestei neplaceri.

Si a descoperitu in diu'a prima, ca Aurelia e socia lui Corneliu.

Starea celui lovitut de tresnetu avea ase-

menare cu starea lui. Starea că bolnavulu ce tragana de mórte, ce-si prevede mórtea si nu póte muri.

E tardiu, — fericirea a sboratu si nu o va mai prinde in veci. — A visatu si s'a desteptatu.

Si a luatu lumea 'n capu.

Oh, a ratací prin lume, a calcá tieri, fara scopu si fara sperantia; a sperá pe unu momentu si éra a desperá pentru totu-de-una, — aruncatu necontentitu din sperare in desperare, din ceriu pe pamentu, si a nu mai dá de fine séu de unu abisu — — acést'a érá sórtea si viéti'a lui.

A fugitu de dureri in lume; dar dureri le-su din lume, si in lume nu te poti scapá de ele.

In urma, neaffandu-si mórtea prin cele tieri straine, s'a rentorsu la locurile prunciei, la locurile bucuríloru si a amorului, — — cugeté cá durerile suvenirii lu-voru ucide. — — Voiá sè móra.

— — — — —
Érá primavéra, intr'o di de serbatóre, candu trecea junele pe la pórt'a scumpei sale Aurelie. Natur'a tóta érá juna si ridietóre, cá o fecióra imbuibata; se parea cá si ea si-stêrnesce puterea si farmeculu seu de a puté tredi totu ce a fostu dulce si durerosu in anim'a lui.

Durerile l'au cuprinsu, si fiindu cá perdue speranti'a de a fi invinsu de aceste dureri, si de óra-ce sufletulu omului devine cerbicosu prin suferintie — s'a feritu de a vedé fati'a ei, pe care o vedea totu-mereu in visuri. — —

Pana ací vorbí amiculu meu cu mai multa séu cu mai putina putere; ér ací statù pe unu momentu si si-sterse lacrimel caru i curgeau pe fatia.

Intr'unu tardiu continuà:

— Acelu tineru am fostu eu, amice, — dise, si éra tacù. Plansulu i nadusiá cuventulu, numai abiá mai putea vorbí.

Eu lu-imbratisiai cu o simpatia intima, si incepui a-lu mangaiá.

— Inca n'am sfirsitu, amice, — dise. — Déca incede sórtea a te persecuá, arare ori incéta pana traiesci, — pe mine me persecuédia si adi.

Nu m'am apropiatu de cas'a Aureliei, m'am feritu de a o vedé; voiám sè nu mai desteptu durerile, càci nu eram capabilu a me ucide.

Mi-petreceam dilele preamblandu-me pe

campu, mangaindu-me cu ofilirea floriloru, cu brum'a de tótna, cu sér'a, tóte-su trecatóre, tóte apunu, si tóte se uita.

Me preamblam pana sub pótele unei paduri romantice si indereptu.

Pe sub padure trecea calea, pe care nu mai incetau caletorii. Langa cale érá unu birtu.

Intr'o séra me ajunse o plóia cumplita, si intrai la birtariu. Érá unu omu betranu si placutu la vorba, si me primí fórte afabilu.

Birtulu érá golu, óspetii nu amblau pe o furtana asiá cumplita, si betranulu dadù in povesti.

Unu betranu n'are ceva mai placutu ca si candu si-póte povestí trecutulu seu.

— Dumnedieu nu mi-a datu copíi, — dise betranulu cu durere, si stau singuru in lume. Am adoptatu unu copilasiu, dar nu-su fericitu. Me bucuru candu lu-vedu, dar ochii milacriméza.

Iubiam pe betranulu birtariu din celu d'antáiu momentu, si-lu ascultám cu placere.

Fara a me interesá, incepui o conversare intima cu dinsulu.

— Emilie, vino la mosiulu, én vino 'ncóce puiulu tatii, — strigá betranulu.

Copilulu purtá numele meu, ceea ce stêrní in mine o simpatia catra elu. Ah de n'ar pati si sórtea mea!

Si dintr'o odaia laterala esí unu copilasiu cam de doi-spre-diece ani.

Candu lu-vedui, simtii cá mi se redicá totu sangele in fatia, me cuprinsera nisce dureri, durerile unei suveniru persecutóre, si stateam cá inlemnitu. Oh, atát'a asemenare catra ea, catra Aurelia, nu se póte intre straini!

N'am intrebatu aici unu cuventu, n'aveam putere sè vorbescu.

— Ah, domnule, — continuà betranulu, — am fostu si fericitu odata. Eram in curtea betranului Comanu; póte vei fi auditu de elu, eram june, tare, si iubitu. Betranulu a muritu, ierte-lu Dumnedieu! si a remasu de dinsulu o copila, buna si frumósa ca unu angeru. Dar ambitiunea betranului — acésta-i érá singur'a scadere — i dadù man'a unui ticalosu, care i prepadí tóta averea in scurtu timpu, apoi si-sfirsí viéti'a cu unu plumbu.

— Mai pe urma a desperatu serman'a femcia si s'a dusu si ea la locurile pacii si a repausului, lasandu orfanu si seracu copilasiulu acest'a. Serman'a Aurelia, multu ai suferitu!

Betranulu sterse o lacrima, si eu plangeam ca unu copilu.

Emiliu dara erá copilasiulu ei, botediatu pe numele meu, — unu nume ce nu l'a pututu ea uitá — — — —

— Permite-mi, te rogu, sè-i fiu si eu alu doile tata, — disei catra betranulu. — Vedi, eu inca stau singuru in lume. Putin'a avere, ce o am, remane de cèrta, si atât'a iubire ce o am in sufletu, nu are unu obiectu in lume de care sè se alipésca.

Betranulu me imbratisià cu caldura:

— Oh, Dumnedieu e mare si induratu! Ffi parintele lui, si-lu cresce si-lu iubesc! Dumnedieu va vedé si va resplati buaatatea ta in ceriu. Sum betranu, domnulu meu, se pare cà-mi vedu mórtea chiamandu-me sè dau séma Aureliei de orfanulu ei, ti-lu lasu cá ereditate sacra; déca me voiu mutá eu la cele eterne, i voiu spune cu bucuria acolo susu, in ceriuri, cà orfanulu are parinte.

Astu-felu vorbì betranulu si éra me imbratisià.

Au trecutu dile. Betranulu a muritu si orfanulu a remasu. Asta e caus'a, cà dupa

atât'a suferintia eu mai traiescu. Si voiu traî, déca nu me va repune suferinti'a, sè-mi implinescu si eu o misiune, sè nu fu traitu in-sedaru.

Atât'a mi-vorbì amicululu meu, calugarulu, si sufletulu meu erá plinu de compatimire.

Eu eram june si nu peste multu me departai intr'alte tieri a-mi continuá studiulu, si nu mai intalní pe amicululu meu in mai multi ani.

Dupa unu timpu lungu rentornandu cercetai pe celu ce atátu de multu lu-iubiam, dar nu-lu affai.

Vediui inse intr'o séra langa claustru unu june, frumosu si atleticu, radiematu de o cruce.

Acestu june erá copilulu Aureliei, si sub cruce dormiá amicululu meu.

Viéti'a i-a fostu vitréga, dar mormentulu atátu i erá de linu!

V. R. Buticescu.

SALONU.

La finea anului.

Éta éراسi a espiratu unu anu!

Cu numerulu acest'a se incheia tomulu alu unu-spre-diecele alu foi nóstre.

Faceti, onorabili cetitori, o revista a supra acestoru tomuri, si veti vedé nisuintiele nóstre, cu cari amu voitu sè servimu literatur'a romana.

Ori câtu de mici au fostu serviciile nóstre, ne mangaia totusi convingerea, cà totu-de-una amu facutu atât'a, câtu amu fostu capabili sè facemu.

Amu luptatu ani intregi cu multe pedece, cu tóte aceste n'amu desperatu; obstaculeloru materiale li-amu opusu constantia si multímii lucrului — diligintia si abnegatiune.

Faca altii, in impregiuràrile actuale, mai multu, — si noi i vomu aplaudá!

Decisi a inaintá pe acestu terenu, vomu continuá fói'a acést'a si in vítoriu!

Deci acuma, multiamindu tuturoru colaboratoriloru si colectantiloru nostri, pentru spriginulu din anulu acest'a, i rugàmú sè nu ni-lu refuze nici in anulu vítoriu!

Redactiunea.

CE E NOU?

✓ Dlu Hasdeu a adressatu diuariului „Press'a“ din Bucuresei urmatóri'a opistola: In diarulu d-v. de la 6 Decembre gasescu urmatorulu pasagiu: „Inse é-rasi mai marturisimu, cà de umórea atrabilariloru Zouli n'au scapatu nici cei mai puri reprezentanti ai literaturiei nóstre, precum Eliad, Bolintineanu si actualmente d. Hasdeu, savantulu si laboriosulu barbati, care se lupta cu tóte nevoile, la cari lu-espune o societate ingrata, numai ca sè dotedie patri'a sa cu unu monumentu neperitoru. Barbati eminenti din straine-tate lu-admira, pe cându la noi nu afla nici atáti abonati, sè póta acoperi spesele tiparului eruditului seu diaru, cà-ci de resplát'a mucei nici vorba nu mai este. Ce derisiune!“ Facia cu acésta tirada, care figuréda in dóue organe ale guvernului de asta-di, me credu datoru a aduce la cunostinti'a dv. urmatórele: 1. Camer'a actuala este aceea, care a stersu mic'a subventiune ce mi se dá pentru continuarea „Istoriei critice a Romaniloru“. 2. D. T. Maiorescu este acel'a care m'a opritu de a tiné gratisu la Facultatea de litere din Bucuresei cursulu meu de „Filologi'a comparativa“. 3. D. Lascaru Catargi este acela care a refusatú tiparirea acestui cursu, câte dóue cóle pe luna, la Imprimeri'a Statului. Comunicandu-ve aceste cu rugamintea de a le dá locu in celu d'antâiu numeru alu diarului d-v., eselamu si eu: „Ce derisiune!“ Primiti, etc. 10 Decembre, 1876. Hasdeu.

Siguritatea publica in Ismailu. Cetimu in „Curierulu Besarabiei“, cà dilele trecute unu cetatianu din Ismailu, Teodosie Cordali, unu omu onorabilu, preamblandu-se diu'a, la miédia-di, in piati'a orasiului, fu

atacatu de unu asasinu, aruncandu-i trei lovituri de cutitu in spinare. Asasinulu, unu arnautu, fu prinsu indata.

Flamur'a lui Hymen.

Dlu Paulu Popu, avocatulu in Beiusiu, la 25 decemvre si-a incredintiatu de socia pe domnisiór'a Gizela Erdeli, fiic'a domnului Ioanu Erdeli, nepotu alu repausatului episcopu de Oradea-mare Vasiliu baronu de Erdeli.

Biserica si scóla.

Instructiunea publica in Romaní'a. Dlu T. L. Maiiorescu, ministrulu instructiunii publice in Romaní'a, a facutu unu raportu catra Domnitoriulu a supra lucràrilor acestui ministeriu de la venirea in oficiu alu dsale si pana la 15 nov. a. e. Din acestu raportu estragemu urmatoriile date: S'au infintiatu 177 scóle satesci, numerulu scólelor rurale ale statului e 2,138, pe langa cari mai functionéza 275 scóle rurale intretinute de comune, judetie si alte fonduri. Scólele normale inca s'au sporitu, de ocamdata s'a primitu pe sém'a statului scól'a normaia di Berladu. In privinti'a localurilor, folosindu ca modelu scólele svedese, ministeriulu a lucratu prin architectulu seu unu planu, si l'a tramisu judetieloru, unde s'au si inceputu constructiuni dupa elu. Pentru carti s'a numitu o comisiune censuratória. S'a introdusu a parte studiulu limbei romane in licee si s'au l'atu mesuri a se infintia gradini botonice la Bucuresci si la Iasi. Statulu are 13 stipendisti in strainetate. S'a tiparitu niste documinte adunate de repausatulu Eudocsie Hurmuzachi, monografi'a tesaurului de la Petrós'a. S'au facutu lucrári in interessulu artii nationale, la Curtea-de-Argesiu si repararea teatrului nationalu din Bucuresci.

Societati si institute.

× **Studentii romani de la universitatea din Cernauti** au formatu o societate academica sociala-literaria, — cu numele „Arborós'a.“ Presiedintele Societátii e dlu G. Buliga, secretariulu dlu G. Popescu.

Societatea Iulia din Clusiu va serbá si in anulu acest'a ajunulu anului nou.

Suvenirea mortiloru.

Iuliana Udria, socia dlui Constantinu Udria, comerciantu in Lugosiu, o démna matróna romana, repausá in 4 dec la Lipova.

Anunciu literariu!

Toemai acum a esitu de sub tipariu, si se afla in editiune in librari'a lui **Franciscu Michaelis** in Sibiiu:

„**Stilistic'a limbei romane**“, pentru scólele gimnasiale, reale si preparandiale, de Iosifu Tempea, preotu si profesoru gimnasialu din Lugosiu.

Pretiu e 30 cr. v. a.

Proprietariu, redactoru respundietoriu si editoriu: **IOSIFU VULCANU.**

Ne mai findu departe introducerea mesuriloru metriche librari'a de mai susu ofere:

Aparatu metricu de scóla, constatoriu din 12 obiecte, cu pretiu fórte eftinu de 5 fl. v. a.

Se póte procurá in fine tote obiectele de instructiune, carti de scóla si alte producte literarie, cu pretiuri eftine.

➡ **Adres'a pentru epistole: Strad'a macelariiloru nr. 12.**

Abonantii „Familiei“ in 1875.

Antáiu publicámu pe aceia, cari au platitu, apoi vomu dá publicitatii numele acelora, cari nu numai primescu fói'a, dar se supera déca nu li o tramitemu, si cari ni promitu pe cuventulu loru de onóre cà voru plati: cu tóte aceste inse nici la repetitele nóstre avisári nu vreu sè plátésca.

Incheiare din nrulu trecutu:

DD. Petru Lazarescu Caprióra, Ermina Marcovici Sieitinu, Mihaiu Apahideanu Alba-Iulia, Cristina Barbu Pecica, Berta Rocsinu Curticuiu, Casin'a civila Hungdór'a, Lucretia Borna Hatiegu, Olga Isfanescu Secusigiu, Grigorie Mateiu Sibiiu, Maria Ardeleanu Galsia, Elena Rubenescu Mocrea, Parascheva Savu n. Gurgutu Biserica-Alba, Valeria Muresianu Lugosiu, Scólele gr. or. romane din comunele Resitia montana, Resitia romana, Domanu, Cuptóre, Colnicu, Tierova, Monio, Franzdorf, Ternova, Soceni, Ezeresiu, Zorlentiulu mare, Prebulu, Valedeni. Ohabitia, Apadia, Delinesci, Sultana Petricu Resitia, Cafenéu'a hotelului nationalu Budapesta, Georgiu Linba B.-Ciaba, Maria Bogdanu Desiu, Joanu Darabantu Vetesiu, Dr. Joanu Colceriu Sioncuta-mare, Vasiliu Nistoru Oradea-mare, Maria Bohetielu Desiu, Eufrosina Cirlea Alba-Iulia, Iuliu Munteanu Ciacova, Emilia Lungu Timisióra, P. Muresianu Sireganulu Desiu, Ignatu Szabó Tireamu, Dr. Iosifu Gallu Budapesta.

Restantieriloru, la rugári exprimate din mai multe parti, li mai dàm unu termiuu de 15 dile, cà pan' atunce sè-si refuiesca datori'a. Cei ce pan'atunce nu voru plau, se voru invitá in publicitate.

Post'a Redactiunii.

➡ **Cu numerulu acest'a** se incheia cursulu anului 1875. Numerulu viitoriulu se va tramite numai acelora cari si-au renoitu abonamentulu, care este pe unu anu 10 fl., pe jumetate de anu 5 fl., pe trei luni 2 fl. 60 cr. Abonamentulu trebeu plátitu inainte. Pe asteptare nimeniu nu se mai póte tramite fói'a.

Buziasiu. A sositu tardiu.

Mocrea. Dlu C. Banii au sositu. Novel'a findu subsemnata, nu póte concurge. Inca n'amu avutu timplu se o cetimu.

➡ **Suplementu: „Slavulu Amorului“, romanu de Iosifu Vulcanu, tom. III. cova XIII.**